Јарадычы кәнчлик

ВӘТӘН

Мәнә хәлг әләјән ана,
Јашајырам јана-јана,
Говушачам торпағына,
Оду сөнмәз үрәјмсән.

Гузејимдә бузум, гарым,
Дкз чөкмәјән түнч
вүгарым,
Бәһар үзлү бәхтијарым,
Сән дузумсан,
чөрәјмсән,

Чәмәнимдә чичәк-халым,
Әтәкләрдә думан-шалым,
Дүш дондуран булаг-
балым,
Сән көзумсән,
бәбәјмсән.

Шәрбәт биллә
зәһәрмсән,
Мән чөкәрәм гәһәрмсән,
Нәгмә ачсын сәһәрмсән,

Инчә дүјүм,
дилә јмсән.
Сәнә хош күн дилә рәм
мән,
Сәнмсән үчүн әләрәм мән,
Һарајына кәләрәм мән,
Сән өмрүмсән,
кәмәјмсән.

Од истәсән —
галанарам,
Истәјнә чаланарам,
Мән башына доланарам.
Кәрәјнәм, көрәјмсән,
Ана Вәтән, ана Вәтән.

Зәрханым ҮЛВИ.

ЕШИДИН, ИНСАНЛАР!

Инсанлар, заманын көзләри долур,
Әсрин гатилинә дөнүр вәһшиләр.
Јерин «үрәјинә» барыт гојурлар,
Бир кез гырпымында партлаја биләр.

Гышгырын, гәјтсын јолундан азан,
Инсан талејини тәпдамаг олмаз.
Јери мәһвәриндән чыхармаг асан,
Бирчә гарышганы јаратмаг олмаз.

Көрпәләр түстүсүз сәма истәјир,
Јохса јатмысыныз фил гулағында?
Дүјмәләр заманын гәддини әјир,
Ракетләр ојнајыр ган чанағында.

Бирләшин! Совушсун бу ган, бу гада,
Бирләшин, дүјмәләр басыла биләр.
Гачарлар јашајыр һәлә дүнјада,
Бәшәр боғазындан асыла биләр.

Габил ӘСӘД.

БУЛАГ БАШЫНДА.
Рәсми Гафар Сарывәлијев чәкмишдир

Үрәјин һөкмү илә

Һәр ил Ч. Чаббарлы адына «Азәрбајчанфилм» киностудијасында нечә-нечә филм бејүк екрана вәсигә алыр. Һәмин кинофилмләрин титрләриндә сон илләр јени кәнч исте'дадларын адларына тез-тез раст кәлирик. Бәләләриндән бири дә кинорежиссор, республика Ленин комсомолу мүкафаты лауреаты Чаһанкир Зејналовдур.

Чаһанкир Зејналов киностудијада 1975-чи илдә, Москвада Дөвләт Кинематографија Институтунун режиссорлуг факултәсини битирдикдән сонра фәалијәтә башламышдыр. Илк ишларындан олан «Азәрбајчан ССР» филми Загафгазија республикаларынын Јереванда кечирилән тәдрис филмләринин биринчи кинофестивалында «Ән јахшы чографи филм» үчүн тә'сис едилмиш баш мүкафата лајиг көрүлмүшдүр.

«Шәфа нәғтләри» елми-кутләви филмини исә Чаһанкир өзүнүн илк сәрбәст режиссорлуг ишләри кими гијмәтләндирир. Кинолентдә гәдим халг тәбабәтинин сирләриндән, мүасир дөврдә тибб елминин бу саһәја артан марағындан бәһс олунур. Сонракы илләрдә лентә алдығы «Достларын көрүшү», «Украјна күнләри», «Достларын көзү илә», «Достлар көрүшәндә» филмләриндә исә о, республикамызын мәдәни һәјатында баш верән бир сыра әламәтдар һадисәләри әлванлығы илә әкс етдирмәјә чалышмыш вә әксәр һалларда буна муваффәг олмушдур. «Сирк мәним һәјатымдыр» сәнәдли филмини о, Азәрбајчан милли сиркинин тәмәлини гојанлардан биринин —Азәрбајчан ССР халг артисти Хосров Абдуллајевин мә'наны һәјат вә јарадычылығына һәср етмишдир.

Ч. Зејналов кинематографда ән бејүк мүваффәгијјәти исә Азәрбајчан совет драматургијасынын баниси, даһи сәнәткар Чәфәр Чаббарлыја һәср едилмиш «Солмаз бир бәһар қими» тәммәтраклы сәнәдли филминдә газанды. Филмин ссенари мүәллифи С. Дағлы, операторлары Ш. Шәрифов вә Т. Султановдур.

Әввәллər дә бу мөвзуда сәнәдли лентләрин јарадылдығыны нәзәрә алан кәнч режиссор өз филминдә јени, ориҗинал јол сечәрәк долғун, мә'налы, марагла бәхылан киноәсәр јаратмаға чалышмышдыр. Һәмин филм үзәриндәки ишинә көрә о, республика Ленин комсомолу мүкафаты лауреаты адына лајиг көрүлмүшдүр.

Филмә Ч. Чаббарлынын «Оттај Елоғлу», «Од кәлини» вә с. пјесләриндән парчалар, бу бејүк сәнәт фәдаиси илә шәхсән таныш олан А. Салынски, М. Ибраһимов, И. Оручова, А. Кәрајбәјли кими сәнәт адамларынын Ч. Чаббарлы илә бағлы хатирәләри вә с. дахил едилмишдир.

Ч. Зејналовун сон илләрдә јаратдығы филмләр исә мүасирлик дүјүму, һәјат һадисәләринә оператив мүнасибәт, мә'нәви вә етик проблемләрин гојулушу бахымындан диггәти чәлб едир. Бу, кәнч режиссорун ССРИ Дөвләт вә Үмумиттифаг Ленин комсомолу мүкафатлары лауреаты, әмәкдар инчәсәнәт хадими Рүстәм Ибраһимбәјовун сценариләри үзәрә чәкдији «Бизим сибирлиләр», «Сон сөз», «Истирәһәт кечәси» сәнәдли кинолентләрдә өзүнүн екран тәчәссүмүну тапмышдыр. Бу мә'нада Азәрбајчан ССР Дахили Ишләр Назирлијинин сифариши илә чәкилмиш «Сон сөз» филми хүсусилә гејд едилмәлидир.

...Мәһкәмә салону. Мүттәһимләр күрсүсүндә үч нәфәр кәнч отурмушдур. Онлар јашыдларындан бир нәфәрин һәјатына гәсд етмәкдә тәгсирләндирилирләр. Бу гаты чинајәти төрәтмәләри көскин дәлилләрлә сүбута јетирилдикдән сонра һаким 20—24 јашлы мүттәһимләрә сон сөз демәјә ичазә верир. Алнында хәчаләт тәри, ири парлаг көзләри јашла долмуш, гәһәриндән дили сөз тутмајан бу кәнчләр сон мәгамда әдаләт мәһкәмәсиндән чәзаларынын јүнкүлләшдирилмәсини хаһиш едирләр. Лакин...

Сәнәдли кадрларда әксини тапмыш бу үрәк көјнәдән мәнзәрә «Сон сөз» филминин финалыны тәшкил едир. Проблем характери дашыјан кинолентин мүәллифләри баш вермиш бу ағыр чинајәт һадисәси фонунда тамашачылары мә'нәви тәкамүлә, өз әмәлләринә чавабдеһ олмаға сәсләјирләр. Филмдә чинајәт төрәтмиш кәнчләрин валидејнләринә, иш јолдашларына, достларына да сөз верилир. Онлар бу адамлары јахшы өвлад, габагчыл истеһсалатчы, сәдагәтли дост кими характеризә едирләр. Бәс, онда бу кәнчләри белә еркән јашларында чинајәтә сүрүклејән нәдир?

Ч. Зејналов һәм дә фәал ичтимаијјәтчидир. О, киностудијанын кәнч кинематографчылар шурасынын сәдри кими тез-тез завод вә фабрикләрдә, мәдәнијјәт очагларында олур, тамашачыларын кино һадисләри илә көрүшләринә тәшкил едир, онлара киномузун бу күнүндән вә сабаһындан сөһбәт ачыр.

Имран ИСМАЈЫЛОВ.

Киши чөрәји

Даг әтәк, јашыл чөлүк,
Сүфрәдә тәндир чөрәји.
Јарпыз гатыб јары
бөлдүк
Чобанла пендир-чөрәји.

Дедi: оғул, сахла јадда,
Вәтәнини вермә јада.
Киши олан бу дүнјада
Һарам газанмаз чөрәји.

Әсиркәмә гардашына,
Чыхсан дүшмән
савашына
Галхантәк галдыр
башына,
Гылынчтәк ендир чөрәји.

Чаваншир ЕЛОҒЛУ.

СӘНӘТ СЕҺРИ

Вәтәнимин сәси јашар,
Кәпәз сусар, Хәзәр
чошар,
Дәрдли Араз, Күр
говушар—
Нијазинин голларында.

«Секаһ» јанар, «Раст»
әријәр,
Каһ ағлајар, каһ
кириләр,
Нечә әср бир јеріјәр —
Нијазинин голларында.

Әрк, Әлинчә, Өрәнгала,
Дүзләрә из сала-сала,
«Карван» чыхар узаг
јола —
Нијазинин голларында.

Динлә, Бакы, Үзејири,
Нәғмәләрин көрүш јери,
Сәс мә'бәди, сәнәт
сәһри —
Нијазинин голларында.

«Күрд овшары»,
«Мисри», «Чәнки»,
Јерин вәзни, көјүн
рәнки,
Каинатын өз аһәнки —
Нијазинин голларында.

Һарај чәкәр симфонија,
Силкәнәр даг, титрәр
гаја,
Галхыб-енәр улу дүнја—
Нијазинин голларында.

Ханлар ҺӘМИДОВ.

ГОНОРАР

КИЧИК ҺЕКАЈӘ

Һәким Гурбанәли сәһәр дуранда кечәки гонаглығын бүтүн күрултусу гулагларында сәсләнирди, өзүнү чох әзкин һисс еләјирди, санки бәдәнини хурд-хәшил еләмишдиләр.

Әл-үзүнү јујуб бир стәкан чај ичди вә истәди јоллансын шәһәрә тәрәф ки, бәлкә саһәрин тәмиз һавасы бејнини бир азча тәмизләјә. Амма нә фикирләшдисә, тез гајытды отағына вә евдәкиләрдән хаһиш етди ки, сорушан олса, десинләр евдә јохдур. Масанын архасына кечиб сијрмәдән кағыз-гәләм көтүрдү вә ичкинин зәәриндән, онун инсан организминә кәстәрдији мәнфи тә'сирдән, аиләмәишәт наразылыгларына кәтириб чыхармасындан, инсаны мә'нәви јохсуллуға јуварламасындан... әтрафлы вә тутарлы бир мәгаләјазды.

Даһа башы ағрымырды. Өзүнү һәтта күмраһ һисс етди. Јаздыгларына гатлајыб пенчәјинин чибинә гојду вә күчәјә чыхды. Үрәјиндә ичкини ичад еләјәни сөјә-сөјә үз тутду јерли гәзет редаксијасына. Шә'бә мүдирини тапды вә јазыны она тәгдим етди. Шә'бә мүдири дә сөз верди ки, мүтләг истифадә еләјәр.

Арадан он-он беш күн кечмиш, һәким Гурбанәли ишдән евә гајыдыб көрдү ки, онун адына почтдан беш манат әлли гәпиклик пул өрәгәси көндәрибләр. Һеч нә баша дүшмәди. Бу пулу онун үчүн ким көндәрә биләрди? Телефона јахынлашыб досту Надирә зәнг еләди.

—Алло, Надир? Салам.... Нечәсән?... Мән дә јахшыјам... һамысы јахшыдылар... Гулаг ас, мәним үчүн почт илә беш манат әлли гәпик пул көндәрибләр, билмирәм нә мәсәләдир... Нечә, бир арағын пулудур?.. Јох чаным... Јахшы, бир саатдан сонра кәлирәм...

Гурбанәли өрәгәни чибинә гојуб почт ше'бәсинә кетди. Фикриндә көтүр-гој еләјирди ки, кимсә онунла зарафат елејиб, бир шүшә арағын пулуну почт илә көндәриб.

Почт ишчиси билдирәндә ки, пулу редаксијадан көндәрибләр, Гурбанәли гашларыны чатыб фикрә кетди вә бирдән гәһгәһә чәкиб күлдү.

Она көрә күлүрдү ки, сәрхошлуг әләјһинә јаздығы мәгаләдә јадына дүшмүшдү. Ачыг инди һәмин пула бир шүшә арағ алыб, ону көзләјән досту Надирин јанына кедәчәкди.

Әбдүл МАНАФ.

Азәрбајчан гадыны

Ода дүшдү, талејиндән күсмәди,
Бу торпағын гызы олмаг гисмәти.
Сәдагәтин, дүз илгарын, исмәтин,
Тарихләрә һәкк еләјиб адыны
Азәрбајчан гадыны.

Чөрәјимин, һәјатымын дузуду,
Евимиздә бәрәкәтди, рузуду,
Инанма ки, бу торпағын гызыды, —
Әкәр поэзија пејманыны, андыны
Азәрбајчан гадыны.

Зәкасијла бизи гојар о, һејран,
Сәси кәләр нечә-нечә дијардан.
Нә атадан, нә овладдан, нә јардан
Әсиркәмә үрәјини одуну
Азәрбајчан гадыны.

Ширин-ширин арзуларла баш-баша,
Инанмырам һәр јетәнә баш гоша.
Нә јахшы ки, мејл еләмәз даш-гаша,
Сәдагәти әвәз еләр алтуну,
Азәрбајчан гадыны.

Бәдхеһларын көзләринә хәнчәрди,
Гајғысијла нечә арзу чүчәрди.
Һәм Сәвилди, һәм Тәрланды, Һәчәрди,
Тәрлаларда чапар полад атыны,
Азәрбајчан гадыны.

Гранити ики бөлән алмазды,
Гызгајытды, Шамамады, Солмазды,
Бир заманлар бу јүксәліш олмазды,
Азад дөврән бәркидиб ганадыны,
Азәрбајчан гадыны!

Дилләндирәр көнлүмүзүн сазыны,
Күләндирәр өмрүмүзүн јазыны.
Нә биләрдик, әсиркәсә назыны
Јашамағынләззәтини, дадыны,
Азәрбајчан гадыны.

Рафиг ЈУСИФОҒЛУ.

Кечә билмәдик

Јаз чағы, галхыраг дағлара сары,
Узагдан ағарыр зирвәнин гары,
Чичәјин үстүндән бал чәкир ары,
Арыны чичәкдән сечә билмәдик.

Јол алты таладыр, тала-биченәк,
Биченәк— јары от, јары да чичәк.

Истәдик булағын көзүндән ичәк,
Дишимиз көјнәди, ичә билмәдик.

Гузејдә гар көрдүм, јел кими үркәк,
Чај ичи балдырған, күнеј чијәләк,
Бир күнлүк кетмишдик,— истәдик
дәнәк,
Галдыг, көзәлликдән кечә билмәдик.

Низами ҺАЧЫЛЕВ.

АНА

Сән мәним үмидим, сән мәним адым,
Сән мәним ән ширин сөзүмсән, ана.
Сән мәним вүгарым, мүгәддәс андым,
Сән һәјата бахан көзүмсән, ана.

Даима чошан кәнчлијим,
Нәғмәләр гошан кәнчлијим,

Ушаглығым, надинчлијим —
О, сәнсән, сән.

Бағчамызда битән лаләм,
Шыр-шыр ахан күр шәлаләм,
Мәним үчүн бүтүн аләм —
О, сәнсән, сән.

Нәји дејим, нәји сајым?
Күндүз күнүм, кечә Ајым,
Пајыз, гышым, јазым, јајым —
О, сәнсән, сән.

Вагиф НӘСИР.

Көјдән бир улдуз ахды

Көјләрә бахырам, елә бу заман,
Бир улдуз арамла слышды, ахды.
Әлләрим һајына чатсајды инан,
Мән ону овчумда сахлајачағдым.

Атамдан ешитдим бир заман буну:
«Һәрәнин бәхтинә бир улдуз дүшүр.

Чатанда биринин өмрүнүн сону
О улдуз бәхти дә көјдән сүрүшүр».

Һәр кәсин бәхтинә улдуз јанарса,
Улдузлар инсанла доғулур демәк.
Көјдәки һәр улдуз нә вахт, һачанса,
Биринин бәхтинә кәлиб дүшәчәк.

Белә чә улдузлар доғар јенидән,
Һәр сәһәр көјләрдән гопар, сүрүшәр.
Ај үрәк, сәнин дә бәхтинә һөкмән
Күн кәләр, сајрышан бир улдуз
дүшәр.

Мүзәффәр КӨЗӘЛОВ.

ӨЗҮНӘ КҮВӘН

АБИТУРИЈЕНТЛӘРӘ

Дүнјада релсинә дүшмәјән гатар
Өмүрдән ај кәсәр, ил оғурлајар.
Ким дејир мәнзилә о кәлиб чатар?
Һардаса гәзаја бир күн уғрајар.

Өзәнин релсијлә сәфәр чәтиндир,
Һәр аны узаныб дөнәр бир илә.
Доғма релс өз јолун, өз мәгсәдиндир,
Јалныз о чатдыјар сәни мәнзилә.

Нурлу бир аламә јетәрсән онда,
Һәмишә күнәшә ачылар гапын.
Һәр чәтин мәгамда, һәр чәтин анда
Сән өзүнә күвән, өзүнә тапын.

Аталар дүз дејиб, өзкә атына
Минәнләр һәмишә јерә тез дүшәр.
Әкәр архалансан е'тигадына—
Гәјаја из дүшәр, даша из дүшәр...

Дүнјада релсинә дүшмәјән гатар,
Өмүрдән ај кәсәр, ил оғурлајар.
Ким дејир мәнзилә о кәлиб чатар?
Һардаса гәзаја бир күн уғрајар.

Хәзәр ЗЕЈНАЛЛЫ.

Редаксијамыза дахил олан бәдии јазылар барәдә гејдләр

«ШЕ'Р ЈАЗМАҒА НӘ ВАР КИ...»

«Еһ, инди һамы ше'р јазыр...», «Ше'р јазмаға нә вар ки... гафијәни, һечаны јербәјер елә, вәссалам...»

Бир тәрәфдән ше'рә ахынын сон дәрәчә күчләндији, о бири тәрәфдән Сәмәд Вүрғунун сөзләри илә десәк, поезијамызын узаг-узаг үфүгләр фәтһ етмәјә гадир олдуғу бир вахтда бу күр фикирләшмәләр дә вардыр. Тәәссүф ки, вардыр.

Классик сәнәткарларымызын мүхтәлиф дөврләрдә, мүхтәлиф әсрләрдә бејүк әдәби мәктәб сәвијјәсинә јүксәлмиш јарадычылығы сөзә-ше'рә бүтүн варлығы илә бағланмағын, сәнәт еһтирасыны һәр шејдән уча тутмағын көзәл нүмунәсидир. Ше'рә әлчатмаз, мүгәддәс бир идеал, аз гала танры кими бахан улу сөз сәррафларымызын нә чап олунмаг, китаб бурахдырмаг, нә дилә дүшмәк, танынмаг һәвәси варды, нә дә тез-тәләсик «мән шаирәм» дејә һарај-һәшир салмаг... Онларын бирчә идеалы варды: сәнәт ешги... Бизим күнләрдән, XX әсрин икинчи јарысындан шаир Бәхтијар Баһабзадә үзүнү орта әсрләрә тутуб улу бабаларын сәсинә белә сәс верир:

Өлмәк истәмирәм көзләримдә нәм,
Анамын гу түклү наз балышында.
Өлмәк истәјирәм әлимдә гәләм,
Гаршымда кағызлар, стол башында...

Индинин ше'р-сәнәт һәвәскарлары белә бир ән'әнәјә сөјкәнмәкдән, она архаланмагданса, бә'зән чап олунмаг үчүн, «шаир олмаг, дилләрә дүшмәк үчүн» чох асан јоллар ахтарырлар. Өзүн дә мәәттәл галырсан: ше'р һәвәскарларында дәрч олунмаг еһтирасы нијә белә күчлүдүр? Бу, нәдән ирәли кәлир? Шүһрәт еһтирасындан, јохса «һамы нечә, мән дә елә...» принсипиндән — јә'ни дәрч олунмағын чох асанлашмасындан, редаксијаларда чаванлара јерсиз күзәштә кәдилмәсиндән, илк гәләм тәчрүбәләринә бол-бол, сәһифә-сәһифә јер верилмәсиндән ирәли кәлир? Бизчә, һәр икисинин ролу вардыр.

Амма охучулар арасында, бармагла сајыласы олса да, јарадычылыг ишинин чәтинлијини дәрк едәнләр вардыр. Нефтчи Әфлатун Бәдәлов (Сијәзән) јазыр:

Гаршыда јохушлар, гаты думан,
чән,
Ағыр имтаһанлар, сынаглар
дурур.
Ше'рини өлүмә көндәрмәлисән —
Көрәк саг гајыдыр, јохса мәһв
олур.

Б. Баһабзадәнин мисал кәтирдијимиз мисралары илә азча да олса сәсләшир, елә дејилми?

Мән узун илләрдир ки, редаксијаларда ишләјирәм. Ше'бәләрә кәлән әәрфләрин әксәријјәтиндән ше'р чыханда әввәлләр чох тәәччүбләнирдим, сонра јаваш-јаваш алышдым. Амма она алыша билмәдим ки, һамы чап олунмаг, һамы шаир олмаг истәјир: бири «вахты чох олдуғуна көрә», бири «севкилисинә ешгини бәјан еләмәк үчүн», бири дә... дедијимиз кими, «һамы нечә, мән дә елә...» принсипи илә ше'р јазыр.

«Әввәла, һөрмәтли саламлар. Мән орта мәктәбин 9—10-чу синфиндә охујаркән күчлү јарадыҗылыг һәвәси ојанды. Һәвәс о гәдәр күчлү иди ки, јејәндә, көзәндә, охујанда өз-өзүмә јазардым, позардым. Бу һәвәс көз олуб бу күнә кими гәлбими јандырыр. Сиздән хаһиш едирәм, мәним ше'рләримі институт гүртармыш шаирин ше'рләри кими тәфтиш етмәјин» (курсив бизимдир — И. И.) Олдуғу кими көчүрдүјүмүз бу мәктубу Бакыдан «Солмаз ханым» тәхәллүсү илә көндәрән охучу нәдәнсә нә үнванымы, нә дә кимлијини көстәрибдир. О, «Бакы» ше'ріндә јазыр:

Мәрдләрин, мүдирләрин
Мәканыдыр мәшһур Бакым.
Мүхтәлиф милләтләрин
Мәскәнидир мәним Бакым.

Шәрһә, мүәллиф демишкән, «тәфтиш» еһтијач јохдур.

«Бакы» ше'рини тәсадүфән сечмәмишик. Азәрбајчана, Бакыја, үмумијәтлә Вәтәнә һәср олунмуш охучу ше'рләри арасында мисал кәтириләси, чапа лајиг көрүләси бир нүмунәјә белә раст кәлмәдик. Шаблон ифадә тәрзи, примитив, бәсит мүһакимләр... Бунлар «Ај шаным, шәһәтим, зәфәрим Бакы, һүнәр мејданыдыр гучағын сәнин, барлы бәһәрлидир торпағын сәнин» һөкмүндән ирәли кетмир. «Бакым», «Бакы көзәли» (Е. Мустафајев, Сумгајыт), «Орденли Бакы» (Р. Сораглы, Бакы), «Кәнч шәһәр» (С. Исмајылова, Дашкәсән), «Курчустанда» (А. Бабајев, Бакы) ше'рләри бу гәбилдәндир. Мүһарибә ветераны, мәктубундан көрүндүјү кими, ше'р-сәнәт ешги илә јашајан һөрмәтли Әли Ширвани (Абшерон рајону) хаһиш едир ки, «...бу ше'рим зәифсә, гусурлудурса, олдуғу кими дәрч един... гој зәиф ше'р јаздығымы көрсүнләр...»

Тәәссүф ки, Әли мүәллимин бу арзусуна әмәл еләјә биләмәјәчәјик; доғрудур, ше'ри ахычыдыр, илламла јазылыб, амма бурада поетик нәфәс чатышмыр. Һеј ки, Азәрбајчан һағгында ачыг мә'лум һәгигәтләр садаланыр («Бу Одлар јурдунун дөвләти, вары—памбығы, ипәји, үзүмү, бары» вә с.)

Бејүк совет шаири М. Светлов поезија һағгында сөһбәтләриндә һәмишә дејәрди ки, бәшәри, ичтимаи мәсәләләр архасында далдаланмаг, бу мәсәләләрдә зәиф ше'р јазмаг күнаһдыр. Бизим поезијамызда ичтимаи пафос тарихән күчлү олуб; шаирләримиз өз әсринин оғлу кими, күнүн, заманын сәсинә вахтында сәс вермиш вә инди дә бу ән'әнәни давам етдирирләр.

Мин ше'мәтә батмыш (?) бу тәбиәт
дә мәнимдир,
Дүнјә үзүнүн чәнәти — азад
Вәтәнимдир.

Јахуд:

...Чејран гачышан лаләли дүзләр
чәмәнимдир,
Дүнјә үзүнүн чәнәти — азад
Вәтәнимдир.

«Вәтәнимдир» (М. Бајрамов, Бакы) ше'ріндән кәтирдијимиз бу мисралар һеч бир поетик јүк дашымадығындан, садәчә олараг «низмә чәкилмиш Вәтән мәһәббәти» тә'сири бағышлајыр.

Вәтәни белә умуми сөзләрлә, риторик һөкмләрлә севдирә билмәзсән... Бакыдан М. Әлијевин «Вәтән», П. Әлијевин «Азәрбајчан», Р. Имановун «Азәрбајчаным» ше'рләри һаггында да бу сөзләри демәк олар.

«Күнәшдән зәр әләнсин», «Бәһар һәсрәти» (А. Казымов, Пушкин шәһәри), «Ај күнүм» (С. Ағајева, Фүзули), «Бу күн», «Ал бајраглар јарашыр» (Р. Сораглы, Бакы), «Сәс веририк» (Б. Мәммәдов, Нахчыван), «Ана лајласы», «Һәјат ешги» (С. Мустафајев, Бакы), «Јер үзүнә јарашыгсыз» (Б. Гүдрәтли, Ләнкәран), «Јаныш јағыр» (Б. Шәрури, Воронеж), «Дарыхмышам», «Унван» (Ә. Әһмәдов, Ордубад), «Дәниз бәһары», «Бир шәһәрим вар» (Г. Әһмәдов, Бакы), һабәлә үнваныларыны дәгиг көстәрмәјән Н. Сәлимовун, Ф. Гафгазлынын, Ј. Мәммәдовун, А. Гасымовун, С. Бағыр гызынын, Р. Аббасовун, С. Гәһрәмановун, С. Гулијевин, Г. Алышоглунун, Р. Низаминин, В. Муртузовун ше'рләри бизә һеч бир поетик зөвг ашыламыр. Мүәллифләр бә'зән елә риторик һөкмләр верирләр ки, мә'лум һәгигәтләр, бу күнүн күчлү информасија ахыны фонунда бунлар чох ади сәсләнир, плакат јазыларына, шүарлара охшајыр. Мәсәлән: «Чәрәк мүгәддәсдир, чәрәк тәмиздир, инсанын адыны чәрәк учалдыр», «Бәшәр тарихиндә мүдрик бабалар билмишдир һәмишә чәрәк гәдрини» (Н. Әлијев, Кировабад), «Кәлин достлар, сых дајанаг мүгәддәс сүлһ кешијиндә, гој көрпәләр диксинмәјиб раһат јатсын бешијиндә» (К. Зәнки, Бакы), «Гој дүнјада сүлһ олсун, мүһарибә олмасын» (С. Һәсәнов, Бакы) вә с.

Бә'зән аз-чох исте'дадлы чаван мүәллифләрин өзләринә тәләбкар јанашмамалары, тәләм-тәләсик јазылмыш ше'рләрини редаксијаја чапа көндәрмәләри тәәччүб доғурур. Она көрә тәәччүб доғурур ки, белә ше'рләрин дәрч олунмасы мүәллиф аччар охучуларын көзүндән сала биләр. «Азәрбајчан» журналында ара-сыра үгурлу ше'рләрини охудуғумуз Фәрһад Вәлизадәнин мәктубуну ачанда... Јахшысы будур, јазылара бахаг. «Тәки сән сәсләмә мәни» мәнасынын тә'сири илә гәләмә алынмыш (епиграфда буну е'тираф етсә дә) «Ханәндә гыза», һәмчинин «Ешитмә инанмасан», «Унутма ки...» ше'рләри бащдансоваг, һәвәссиз, көнүлсүз јазылмышдыр. Бу мисралар аччар һәвәскар гәләминдән чыха биләр:

Раһатлыг нәдир биләмәјәм,
Әлин јананда мәни анмасан,
Һәсәдини мәни јандырар, јахар,
Мән јанан ода сән дә јанмасан...
(«Ешитмә инанмасан»).

Јахуд:

Бикмәт көјләрини көрмәк истәсән
Күчүн чатаначан учасан көрәк (?)...
(«Унутма ки»).

Н. Һачыјевин (Бакы), М. Шүкүровун (Масаллы), М. Көсәловун (Нефтчала), М. Еллинин (Бакы), Ф. Рамазанын (Бакы) ше'рләриндәки шаирлик дүјғусу, поетик нәфәс бизи севиндирди.

Шимшәкләр дүзләри һараја салыр,
Гајанын сәсини гајаја салыр,
Чичәкләр јамачы һалаја салыр —
Булаглар нәғмәләр дејинир јена.
(Ф. Рамазан)

Әлимдә чичәкләр әклилә дөндү,
Ијләдим— һәсрәтли нискил гохуду.
(М. Шүкүров)

Бир нечә кәлмә дә һекајәләр һаггында.

Илјас Мәмијевин (Масаллы) «Ана», «Чыхыш јолу» һекајәләринин дили, мүәллиф тәһкијәси тәнәәффүзүндүр. Һәр ики мүәллифин мүәјјән мәтләби вар. Бах, кәм-кәсир дә елә бурадан — мәтләбин нечә, һансы јоллар-ла, васитәләрлә ифадәсиндән доғур. Биринчи һекајәдә ишкүзар, аиләчанлы бир ана тәгдим едилир. Лакин мүәллиф нәсрин бир тәләбатыны унудур: образын дәјишмәсинин, јахуд һәр һансы бир һәрәкәтин психоложи әсасы олмалыдыр. Икинчи һекајәдә совхоз директорунун оғлунун һәјат јолуну дәјишмәк гәнаәтинә кәлмәси кими чидди бир тәбәддүлат да әсассыз көрүнүр.

Һәссаслыг, тәбиилик Шөвкәт Әлијеванын (Бакы) «Тәһфә», Есмиралда Султанованын (Бакы) «Бағышламады...», Әјваз Зејналовун (Агдам) «Мәһәббәт», Әһмәд Унуслунун (Кировабад) «Паһ атоннан» һекајәләриндә диггәти чәлб едир.

З. Бағыровун (Ләнкәран) «Лотереја билети» вә Тамилла Аббасованын (Бакы) «Күлоғланын «Волга»сы» јумористик һекајәләриндә мүәлифләр гәһрәманлары онларын «ишинә гарышмадан» тәгдим етмәјә чалышырлар. Биринчиси даһа угурлудур.

Сөзүмүзүн сонунда ше'р-сәнәт һәвәскарларына бир дә хатырлатмаг истәјирик ки, (һәрчәнд, охучуларын бә'зиси буна инанмајачаглар, чүнки редаксијаја көндәрдикләринин әксәријјәти чапа лајиг көрүлмүр), редаксија әмәкдашлары көзәл ше'рләрин, һекајәләрин сорағындадырлар. Онлар һәр дәфә охучу мәктубларына, умидлә ачмаг истәјирләр...

Иса ИСМАЈЫЛЗАДӘ.